

آگاهی، نگرش و عملکرد زنان شهر اردبیل

در مورد خود آزمایی پستان

محمدی

بهروز دادخواه

چکیده

زمینه و هدف: سرطان پستان سرطان زنان و دومین مرگ و میر ناشی از سرطان در بین زنان است. میزان مرگ و میر این سرطان بطور مستقیم در ارتباط با مرحله بیماری در زمان اس و در صورت استفاده از روش غربالگری . این با هدف آگاهی نگرش و عملکرد زنان در مورد خود آزمایی پستان انجام شده است.

روش کار: در این بررسی و تحلیلی زن با روش گیری ای انتخاب شدند و آگاهی نگرش و عملکرد آنها در باره خود آزمایی پستان از طریق حضوری مورد بررسی قرار گرفت و اطلاعات با استفاده از آمار توصیفی و استنباطی آنالیز گردید.

: % زنان سرطان پستان را می آگاهی آنها از روش خود آزمایی پستان (/ %) بود و بین آگاهی وضعیت و سابقه پستان ارتباط آماری دار وجود داشت. % زنان اعتقاد به خود آزمایی پستان در شناسایی زودرس این سرطان داشتند. نگرش آنها نسبت خود آزمایی پستان (/ %) بود و بین آگاهی و نگرش ارتباط آماری دار وجود داشت. % از افراد تحت و ن حداقل یکبار معاینه پستان را انجام داده بودند و عملکرد کل آنان در زمینه خود آزمایی ان (/ %) بود.

گیری: شود با استفاده از تحقیقات عواملی را که در افزایش پذیرش روشهای غربالگری این سرطان دارند شناسایی و از این عوامل زنان استفاده از این روشها بهره برداری شود.
واژه های کلیدی: خود آزمایی پستان، ان پستان، آگاهی نگرش، عملکرد

امروزه سرطان دومین مرگ و میر در سرتاسر جهان حساب آید و هر سال هزاران نفر را به کام [ ] و در بین انواع آن سرطان ان ها و دومین مرگ زنان - است [ ]. آ از هر زن در طول ر خود به سرطان پستان

شود [ ]. احتمال زنده ماندن در زمان سرطان پستان ال بعد حدود % است این آگهی سرطان در موقع آن دارد [ ]. در مورد شیوع این بیماری در کشور ما آمار دقیقی موجود نیست ولی مطالعات انجام شده نشان داده شیوع بیماری از % در سال / % در سال افزایش است. از یک بررسی اجمالی در سرطان دانشگاه تهران انجام شده است نشان ده در سال / % و در سال / % از کل های داده شده در این از نوع سرطان پستان بوده است [ ]. اگر چه های اخیر در زمینه بیولوژی درصد روشن نمودن سرطان پستان [ ] اما هنوز راهی برای پیشگیری از این سرطان وجود ندارد و تشخیص زود هنگام همچنان زیر بنای تلاش های انجام شده در جهت از مرگ و میر از این سرطان را تشکیل دهد [ ]. اگر این سرطان زود تشخیص داده شود بیش از % مبتلایان درمان [ ]. بررسیها نیز نشان داده اند که استفاده از روش های غربالگری در شناخت و جداسازی موارد سرطان پستان % مرگ و ای از این سرطان در زنان ی سال شود [ ]. بنابراین در حال این بیماری راه مبارزه با آن است [ ] برای سرطان در مراحل اولیه روش اصولی وجود دارد یکی توسط خود (خود آزما پستان)، دیگری و سوم و گرافی ری اشعه X است [ ]. خود آزمایی پستان ها از نظر اقتصادی و انسانی فواید بیشتری دو روش دیگر دارد راکه ون ای انجام بوده و در همه

جا در دسترس [ ]. وری از - % سرطانهای پستان را می توان از طریق BSE داد و زنان و دختران بالاتر از سال را در سرطان پستانشان یاری کرد [ ]. زنان در خود آزمایی پستان بیشتر از معاینات وجود سرطان در خود پی [ ] سازمان بهداشت استفاده از ای روش را در سرتاسر جهان رده اس [ ]. وجود شواهد قطعی در تا خود آزمایی تان ها بعنوان روش موثر و ارزان پیشگیری از مرگ و میر ناشی از بدخیمی های پستان اکثریت ها این را بعنوان روش معمول و بر اساس بهداشتی شده است انجام دهند [ ] در دنیا فقط حدود - درصد زنان بطور مرتب و ماهیانه خود آزمایی پستان ها را انجام دهند [ ]. در ایران شواهد امر حاکی از آنست بطور کلی انجام دادن آن توسط زنان ایرانی - در جوامع شهری- بسیار است. زیرا در کشور ما هیچ مدون و منظمی آموختن ا روش بانوان وجود ندارد [ ]. مطالعات متعدد نشان دهد خود آزمایی پستان تاثیر عوامل متفاوت اجتماعی و فرهنگی [ ]. از طرفی اثر بخشی های آموزشی خود آزمایی پستان زیادی درک از عقاید و نگرش افراد دارد [ ]. این با هدف آگاهی، نگرش و عملکرد زنان اردبیل در مورد خود آزمایی پستان انجام .

مواد و روش

این پژوهش - است
 های پژوهش نفر بودند که استفاده از روش گیری ای و از بین زنان

- اردبیل انتخاب . ابتدا شهر اردبیل مرکزی و از بین مراکز بهداشتی درمانی این مرکز بطور تصادفی انتخاب شده و عداد مساوی از هر مرکز خانواده و از هر خانواده نفرمورد بررسی قرار گرفت. ابزار گردآوری داده در بود (سوالات دموگرافیک آگاهی نگرش و عملکرد در زمینه خود آزمایی پستان) پرسشگران زن دوره دیده حضوری در پایان برای رتبه بندی از نظر سطح آگاهی سوالات آگاهی نمره داده شد و افراد با نمره شده رده آگاهی (امتیاز کمتر از) (امتیاز) و خوب (امتیاز بیش از) در بررسی نحوه نگرش از سوال درزمینه افراد نسبت خود آزمایی پستان و اهمیت آن در تشخیص زودرس سرطان پستان استفاده . در این مورد از افراد خواسته خود را در یک مقیاس درجه ای (لیکرت) بیان بررسی عملکرد ها نیز در قالب ده سوال مشاهده در گردید و افراد با توجه سوالات عملکرد ضعیف (امتیاز مساوی و کمتر از) (امتیاز) و خوب (امتیاز مساوی و یابیشتر از) بندی . روا و پایا را غضنفری و همکاران بررسی کرده و بازآزمایی را در زمینه نگرش % آگاهی % و عملکرد % گزارش کرده‌اند [متغیرهای وابسته سرطان و خودآزمایی پستان. اعتقاد به پستان عملکرد در زمینه خودآزمایی پستان و متغیرهای خصوصیات فردی اجتماعی بود ، اطلاعات نیز توسط آزمونهای آماری وکای دو مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نشان داد میانگین زنان مورد / $\pm$ / سال بود / % آنان و / % آنها بیسواد بودند. / % زنان مورد بررسی و / % آنان دارای سرطان پستان بودند. % زنان تماس با فرد مبتلا به سرطان پستان و / % پستان را داشتند. از میان افراد مورد بررسی % آنها قبلاً اطلاعاتی در مورد پستان کرده بودند و مهمترین اطلاعات آنها وسایل ارتباط جمعی (/ %) و گروه (/ %) بود. در پاسخ سوالات مربوط به آگاهی از سرطان و خودآزمایی پستان ها نشان داد % زنان سرطان پستان را می‌شناختند و % زنان از زمان شروع خود آزمایی آگاه نبودند . / % ها از فواصل زمانی و / % از زمان انجام خود آزمایی اطلاع داشتند. در ارتباط با هدف اول پژوهش (میزان آگاهی زنان شهری از خود آزمایی پستان) ان داد که / % زنان مورد بررسی از آگاهی متوسط و فقط % از آگاهی خوب برخوردار بودند . در جدول شماره ( ) میزان آگاهی زنان پستان توسط گروه شده است. همانطوری مشاهده شود میزان آگاهی خوب در زنان (/ %) بیشتر از زنان بدون (/ %) بوده و این اوت از نظر آماری دار بود (/ $P <$) میزان آگاهی در زنان بیشتر از مجرد(/ % در مقابل / %) و این تفاوت از نظر آماری دار بود (/ $P <$). ارتباط بین و آگاهی از خود آزمایی پستان از نظر آماری دار بود (/ $P <$).

های پژوهش نشان داد در رابطه با سوال « سرطان پستان بیماری کشنده است» / % افراد نگرش داشتند. % از افراد تحت

با وجود / % زنان مورد مطالعه ضرورت خود آزمایی پستان آگاه بودند تنها / % زنان خود آزمایی پستان را بطور و ماهانه و / % و بدون رعایت انجام دادند. % از زنان حداقل بکیار معاینه پستان را انجام داده بودند و / % زنان از نوک انگشت وسط استفاده کردند. درارتباط با هدف سوم پژوهش (عملکردزنان شهری در مورد خود آزمایی پستان) نشان داد / % عملکرد ضعیف و تنها / % عملکرد خوب داشتند و عملکرد های مورد بررسی و وضعیت آنها رابطه آماری دار وجود داشت ($P < /$) (جدول شماره).

جدول شماره . توزیع فراوانی و نسبی واحدهای مورد پژوهش وضعیت و عملکرد

وضعیت تاهل	عملکرد	
	ضعیف	خوب
تعداد درصد	تعداد درصد	تعداد درصد
مجرد	/	/
قه و ...	/	/
	/	/

آمده نشان داد بین آگاهی و نگرش زنان با عملکرد آنان و نیز میزان تحصیلات با میزان آگاهی زنان رابطه دار آماری وجود داشت.

اگر چه سرطان پستان بعنوان تهدیدی جدی برای و یکی از علل مرگ در زنان اس % از زنان مورد بررسی قبلا درباره آن اطلاعاتی نموده‌اند و منبع عمده اطلاع آنها رسانه های گروهی بوده است. رغم کادر بهداشتی در افزایش آگاهی افراد

اعتقاد به خود آزمایی پستان منظور شناخت زودرس سرطان پستان داشتند و بطور متوسط حدود / % افراد مورد مطالعه در رابطه با سوالات نگرش ی نداشتند. در ارتباط با هدف دوم پژوهش (نگرش زنان شهری در مورد خود آزمایی پستان) ها نشان داد / % از زنان مورد بررسی دارای نگرش و تنها / % آنان دارای نگرش بودند.

جدول شماره . توزیع فراوانی و نسبی واحدهای مورد پژوهش پستان و میزان آگاهی

آگاهی	پستان	
	ضعیف	خوب
سابقه معاینه تعداد درصد	تعداد درصد	تعداد درصد
دارد	/	/
ندارد	/	/
	/	/

جدول شماره ( ) ارتباط بین آگاهی و نگرش را نشان دهد بر اساس این جدول / % زنان با آگاهی خوب دارای نگرش بودند و ارتباط آماری داری آگاهی و نگرش زنان وجود داشت ($P < /$).

جدول شماره . توزیع فراوانی و نسبی واحدهای مورد پژوهش میزان آگاهی و نگرش

نگرش آگاهی	میزان آگاهی و نگرش	
	مثبت	منفی
تعداد درصد	تعداد درصد	جمع
	/	/
	/	/
خوب	/	/
	/	/

/ % زنان دارای نگرش بودند و این اوت از نظر آماری دار بود ($P < /$). اما در مورد ارتباط بین نوع نگرش و نحوه عملکرد آنان رابطه آماری دار مشاهده .

تواند با بودن میزان آگاهی افراد از بیماری سرطان پستان میزان آگاهی و نوع ش زنان در مورد خودآزمایی پستان ارتباط آماری دار وجود داشت ($P < /$). بررسی نحوه عملکرد زنان نشان داد که / % از نمونه ها اصلاً خودآزمایی پستان را انجام دادند و فقط / % از نمونه BSE را بطور منظم و ماهانه انجام دادند.

افرادی خودآزمایی پستان ها را اصلاً انجام دادند آنرا عوامل از جمله اهمیت دانستن BSE فراموشی، نداشتن آگاهی از نحوه انجام و ترس از تشخیص بیماریهای پستان ذکر کرده بودند و نتایج نشان داد که / % زنان دارای برد در این زمینه باشند و فقط / % آنان از عملکرد خوبی برخوردار بودند. در بررسی کدهری (Choudhry) و همکاران بر روی زنان جنوب آسیا انجام گردید که % از نمونه BSE را ماهیانه انجام دادند [در بررسی و همکاران روی زنان دانشکده علوم گناباد انجام دادند % ها تا بحال BSE را انجام نداده و / % آنها عملکرد و تنها / % عملکرد خوب داشتند [در بررسی (Fung) بر روی زنان انجام گردید که % از BSE را ماهیانه و انجام دادند [.

اما در مطالعه‌ای در امریکا انجام % زنان شیوه خودآزمایی را می شناختند و % آنها معاینه پستان را انجام می دادند [بنابراین به نظر می رسد که شناخت و عملکرد زنان ما نسبت به خودآزمایی پستان بسیار کمتر از جوامع مذکور است. بعلاوه در این مطالعه تنها نیمی از افرادی که معاینه پستان را انجام می دادند اظهار کردند که این معاینه را بطور منظم انجام می دهند بنابراین داشتن آگاهی صرفاً در ارتباط مثبت با انجام معاینه پستان است و بر توالی انجام آن

گروه اطلاع رسانی / % از نمونه‌های مورد بررسی بودند. بررسی ها نشان داده اند که آموزشی زنان است در خودآزمایی پستان دارد [.

نشان داد آگاهی زنان متاثر از سن آنها است نحوی گروههای جوانتر آگاهی داشتند و این تفاوت از نظر آماری دار بود ($P < /$). ای ماه (Mah) در کشور کانادا در مورد آگاهی زنان از عوامل خطر سرطان پستان انجام نشان داد که افزایش آگاهی زنان از BSE بود [لازم ذکر است های بررسی فوق زنان - بودند که در مقایسه گروه ورد (- سال) متفاوت .

از مجموع افرادی که سابقه معاینه پستان توسط گروه پزشکی داشتند میزان آگاهی / % آنها در سطح خوب بود از نظر عملکرد نیز / % آنها عملکرد خوبی داشتند و ارتباط آماری معنی داری بین عملکرد و سابقه معاینه پستان وجود داشت ($P < /$).

(Yelland) و همکاران در استرالیا نشان داد زنانی که در گذشته توسط کادر پزشکی معاینه شده بودند این عملکرد را به دفعات بیشتر و با دقت بهتری انجام می دهند [.

بر اساس با افزایش سواد زنان احتمال از سرطان و خودآزمایی پستان افزایش ولی روند این افزایش در سطوح سواد یکسان سواد از بیسوادی دبیرستان افزایش نسبتاً شدید است ولی از سطح دبیرستان دیپلم و بالاتر روند افزایش ای را نشان دهد. / % زنان دارای نگرش BSE بودند. حدود / % با این «سرطان پستان کشنده است» بودند که آن

از زحمات خانم‌ها نوشین صادقی و رباب حسین پور در انجام این تحقیق

- ونکی زهره، کرمانشاهی سیمای، نمودیان معصومه. نقش دختران دبیرستانی در آموزش روش خودآزمایی به زنان بمنظور پیشگیری از سرطان پستان، مجله بهداشت جهان، شماره دوم، صفحات

2-Rees CE, Bath PA. The information needs and source preferences of women with breast cancer and their family members: a review of the literature published between 1988 and 1998. *J Adv Nurs*. 2000 Apr; 31 (4): 833-41.

- عابدزاده معصومه. عوامل مستعد کننده سرطان پستان، مجله ارمغان دانش، شماره دوم، صفحات

- کن استنبلی. سرطان پستان و سرطان دهانه زهدان، ترجمه لطف ا... ضیائی، مجله بهداشت جهان، شماره اول، صفحات

5- Bastani B. Breast cancer knowledge, attitude and behaviors of women. *Cancer Epidemiol Biomarkers Prev*. 1994, 3(1):77-84.

- رادیان مکتب حی، بروکوویتز راس اس، دونایف آ. اصول بیماری‌های زنان کیسترن، ترجمه بهرام قاضی جهانی، چاپ دوم، تهران، نشر اشارات صفحات

7- Bryant H, Mah Z. Breast cancer screening attitudes and behaviors of rural and urban women. *Prev Med*. 1992 Jul; 21(4): 405-18.

8- Bantani R, Maxwell AE, Cartorari J, Rozeller- Baxter Y, Vernon S. Breast cancer knowledge, attitude and behaviors: a comparison of rural health and non- health workers: *Cancer Epidemiol Biomarkers Prev*. 1994 Jun-Feb; 3(1): 77-84.

9- Mittra I. Breast screening: the case for physical examination without mamography. *Lancet*. 1994 Feb; 343(8893): 342-4.

10- Murray M, McMillan C. Health beliefs, locus of control, emotional control and

ندارد. نتایج نشان داد که بین عملکرد و وضعیت تاهل ارتباط آماری معنی دار وجود دارد که با نتایج (Patistea) همخوانی دارد [ ] .

افراد متأهل بعلت مسئولیت پذیری بیشتری که دارند خودآزمایی پستان را بیشتر انجام می دهند.

سنجش روابط بین نگرش زنان با آگاهی و عملکرد آنان نشان داد که بین میزان آگاهی و نوع نگرش زنان در مورد خودآزمایی پستان ارتباط آماری معنی‌داری وجود داشت و بیشترین درصد (/ %) آگاهی خوب مربوط به افرادی بود که نگرش مثبت داشتند. در مورد ارتباط بین نوع نگرش و آگاهی با عملکرد زنان رابطه آماری معنی‌دار مشاهده نشد.

شدن نگرش و آگاهی، عملکرد زنان بهبود نیافته بود. طباطبایی و همکاران در بررسی خود نشان دادند که با افزایش آگاهی، عملکرد زنان نیز بهتر شده بود [ ] .

مطالعه ویکری (Vicri) نیز نشان داد که آموزش بهداشت و دانش بالا به تنهایی نمی تواند منجر به افزایش پذیرش روشهای غربالگری سرطان پستان گردد و می بایست با استفاده از تحقیقات کیفی دریاپیم که چرا و چگونه افراد جامعه به پیشنهادات بهداشتی در زمینه معاینه پستان عمل نمی کنند [ ]

(Julliana) می بایست عواملی را که در تصمیم گیری افراد نقش دارند شناخت و از این عوامل جهت تشویق زنان به استفاده از روشهای غربالگری سرطان پستان بهره جست [ ] . با توجه به آگاهی متوسط و عملکرد ضعیف زنان پیرامون خودآزمایی پستانها،

های آموزشی جهت ارتقاء آگاهی و عملکرد زنان ضروری به نظر میر . یکی از محدودیت های این تحقیق جمع آوری داده ها از طریق پرسشنامه بود زیرا در این روش سوالات کنترل کننده باعث می شود که آگاهی و نگرش بیشتر از حد واقعی اعلام شود.

تشکر و قدردانی

- 17- Choudhry UK, Srivastava R, Fitch MI. Breast cancer detection practices of south Asian women: knowledge, attitudes and beliefs. *Oncol Nurs Forum*. 1998 Nov- Dec; 25(10): 1693-701.
- طباطبائی کاوه، حریم سادات، خادم نیره. بررسی آگاهی، نگرش و عملکرد زنان شاغل در دانشکده علوم پزشکی گناباد پیرامون خودآزمایی پستان. دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی گناباد، صفحات .
- 19- Fung SY. Factors associated with breast self examination behavior among Chinese women in Hong Kong. *Patient Edus Couns*. 1998 Mar; 33(3): 233-43.
- 20- Vicri V, Poskitt S, Slaninka SC. Enhancing breast cancer screening in the university setting. *Cancer Nurs*. 1997 Oct; 20(5): 323-29.
- 21- Patistea E, Chliaoutakis J, Daviri C, Tselika A. Breast self examination. Knowledge and behavior of Greek female health care professionals working in primary health care centers. *Cancer Nurs*. 1992 Dec; 15(6):415-21.
- 22- Julliana M, Newman B. Early detection techniques in breast cancer management. *Radiologic Technology*. 1997 May; 68: 309-324.
- women's cancer screening behavior. *Br J Clin Psychol*. 1993 Feb; 32(Pt 1): 87-100.
- 11- Sternberger C. Breast self- examination: how nurses can influence performance. *Medsurg Nurs*. 1994 Oct; 3(5): 367-71.
- 12- Salazar MK. A study of self examination beliefs: implications for worksite education programs. *AAOHN J*. 1992 Sep; 40(9):429-37.
- غضنفری زهرا، عالمزاده بدرالسادات، نیکیان پدا... .
بررسی آگاهی، نگرش و عملکرد آموزگاران زن در ورد خود آزمایی پستان در شهر کرمان. دانشگاه علوم پزشکی کرمان، شماره دوم، صفحات .
- 14- Fisher T, Redman S, Bollen M. The role of general practitioners in the control of breast cancer. *Aust Fam Physician*. 1994 Sep; 23(9): 1733-37.
- 15- Mah Z, Bryant H. Age as a factor in breast cancer, knowledge, attitudes and screening behavior. *Cand Med Assoc J*. 1992 Jun; 146(12): 2167-74.
- 16- Yelland MJ, Rice DE, Ward AE, Bain C, Siskind V, Schofield F. A profile of Australian women practicing breast self examination. *Asia Pac J. Public Health*. 1991 May; 5(4): 307-12.